nota

TER VOORBEREIDING
Aan: MOCW, MFIN

Financieel-Economische Zaken

Van
[redacted]
Persoonsgegeven

Datum
20 april 2026

Referentie

Bijlagen

Interdepartementaal afgestemd
FIN

Alternatief CA rentemaatregel studieleningen

Aanleiding

In het coalitieakkoord staat "we maximeren de rente voor studenten op 2,5%". Hiervoor is in de huidige verdeling van de OCW envelop structureel € 40 miljoen opgenomen. De kosten van een renteplafond is afhankelijk van de renteontwikkeling en brengt daarmee een groot financieel risico mee. OCW en FIN delen dat dit risico beperkt moet worden. Deze nota beschrijft technische varianten voor vormgeving van de rentemaatregel.

Bespreekpunt

Welke variant of richting heeft uw voorkeur?

Toelichting

Varianten

1. *Renteplafond met onbeheerste risico's*

- In deze variant rekent DUO altijd maximaal 2,5% aan studenten, ongeacht de dan geldende langetermijnrente op staatsobligaties. Voorbeeld: bij deze variant draagt OCW eenmalig 40-80 mln. bij o.b.v. de nu geldende langetermijnrente waarna de verdere renterisico's voor de schatkist zijn.
- Doordat het CPB de langetermijnrente heeft bijgesteld van 2,7% naar 2,9% is het renteplafond duurder geworden (als deze wordt vastgesteld conform CA op 2,5%). De actuele kosten zijn daarom niet € 40 maar € 80 miljoen.
- De kosten voor de schatkist bestaan dan uit het verschil tussen de rente-inkomsten op de OCW-begroting en de rente-uitgaven bij de schatkist. Zonder beperkingen op het renteplafond zijn deze (potentiële) kosten onbeheersbaar: hoe hoger de langetermijnrente, hoe groter het verschil tussen de uitgaven en de ontvangsten, hoe groter het negatieve effect op het EMU-saldo.

2. *Een bewegend renteplafond* (*'cap'*)

- In deze variant draagt de overheid het renterisico, maar tot een bepaalde hoogte. Daarboven moeten (oud-)studenten ook een (extra) bijdrage leveren aan de hoge rentelasten.
- Bij deze variant geldt het renteplafond op studieleningen, zolang de rente niet hoger is dan de *'cap'*. De *cap* geldt als bovengrens tot waar het plafond van kracht is.
- Wanneer de rente boven de afgesproken *'cap'* komt, stijgt het plafond (en dus de rente op studieleningen) evenredig mee. Het renteplafond schakelt dan (tijdelijk) om naar een rentekorting.
- Bijvoorbeeld: het renteplafond is 2,5% en er geldt een cap van 3,5% (daaronder geldt het renteplafond van 2,5%). De bandbreedte is dan 1,0%. Als de rente stijgt tot boven de *cap*, dan wordt een rentekorting van 1,0%

gehanteerd. Bijvoorbeeld, als de rente stijgt naar 4,0%, dan betaalt de (oud-)student 3%. In dit voorbeeld wordt verondersteld dat OCW € 80 mln. afdraagt. Dit betekent dat OCW 0,4 %-punt dekt en FIN voor het overige deel aan de lat staat.
- Zowel de hoogte van het renteplafond als de cap zijn aanpasbaar. Samen bepalen ze de bandbreedte waarin het plafond van kracht is en daarbij het financiële renterisico. Daarnaast is de verhouding risicodragerschap OCW/FIN aanpasbaar.
- Indien het risico volledig wordt afgedekt, zal in de jaren dat het risico zich niet (volledig) voordoet ook (veel) middelen vrijvallen ten gunste van de schatkist.

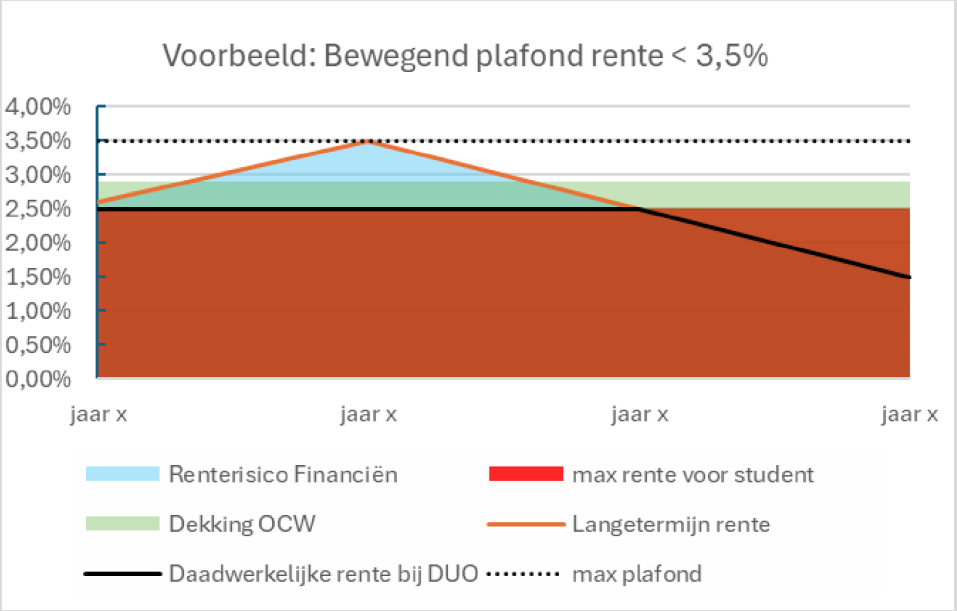
3. *Vaste rentekorting hoger dan de beschikbare CA-middelen*
- Bij deze optie wordt het volledige beschikbare bedrag ingezet voor een rentekorting die ook geldt als de rente lager is dan 2,5%, met dien verstande dat de rente nooit lager kan worden dan 0%.
- De hoogte van de rentekorting is aanpasbaar. Een rentekorting van 0,5%-punt kost bijvoorbeeld 100 miljoen euro. Dit levert een dekkingsvraagstuk op, omdat er nu slechts € 40 miljoen is gereserveerd binnen de CA-envelop.
- Wanneer de rente op studieleningen lager is dan het kortingspercentage, valt (een deel van) de beschikbaar gestelde dekking vrij.

4. *Een rentekorting binnen de beschikbare CA-middelen*
- Op basis van de beschikbare CA-middelen van € 40 miljoen kan een vaste korting van 0,2%-punt op de rente worden gegeven. De renterisico's worden op deze manier aan de voorkant volledig beheerst.

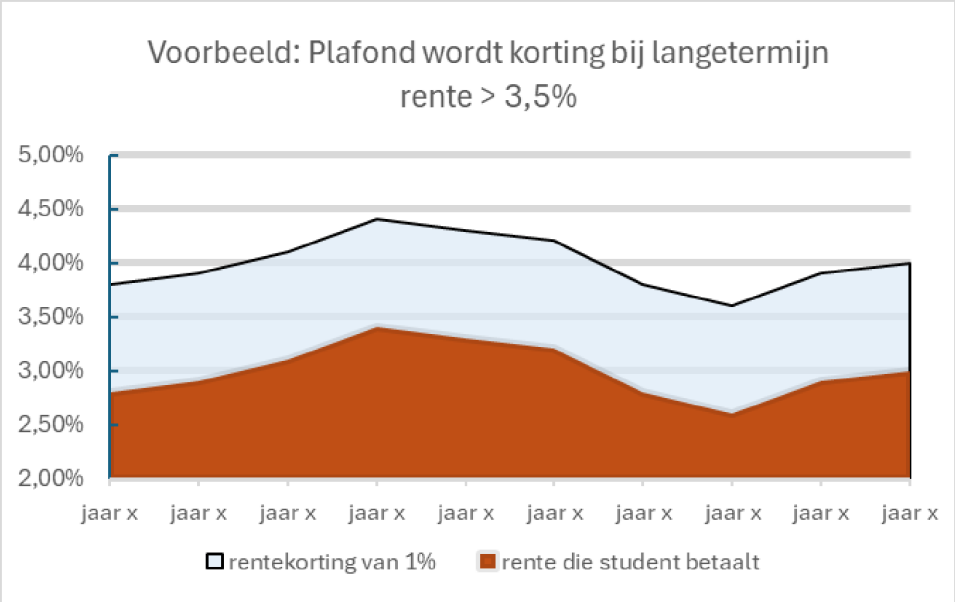
Bijlage 1: Gezamenlijke uitgangspunten rentemaatregel

1. De rentemaatregel wordt vooraf zo vormgegeven dat het risico voor de rijksfinanciën wordt beperkt. De kosten, zowel budgettair als financieel-economisch, zijn beheersbaar en voorspelbaar.[1]
2. De kosten worden zo goed mogelijk en realistisch geraamd en vooraf van dekking voorzien, conform de begrotingsregels en evt. jaarlijks geüpdatet.
3. Indien op termijn wordt geconstateerd dat er effecten zijn met significante gevolgen voor de kosten (bijv. in aantallen studenten, leengedrag, terugbetalingen of renteontwikkelingen), kan de maatregel aangepast worden.
4. De maatregel is juridisch houdbaar en uitvoerbaar voor OCW/DUO. De uitvoeringskosten staan in verhouding tot de programmakosten van de maatregel.

Bijlage 2: Grafische weergave van werking bewegend renteplafond en rentekorting



[1] FIN en OCW onderschrijven dat de werkelijke jaarlijkse kosten van een rentemaatregel niet exact te ramen zijn. Dit komt o.a. door de verschillende rentecohorten, aflosgedrag en gebruik van draagkracht.



Bijlage 2: Effect rentekorting op basis van schuldhoogte

- Onderstaande tabel geeft weer wat een rentekorting (oud-)studenten (debiteuren) oplevert bij een aflossingstermijn van 35 jaar voor verschillende studieschuldhoogtes.

Effect renteafslag op verschillende schuldhoogtes in 35 jaar

	€ 50.000	€ 30.000	€ 20.000	€ 10.000
0,2%	€ 2.212	€ 1.327	€ 885	€ 442
0,4%	€ 4.455	€ 2.673	€ 1.782	€ 891

- Voorbeeld: bij een schuld van € 50.000 bij aanvang van de aflossingsfase, heeft een debiteur bij een renteafslag van 0,4% in 35 jaar in totaal € 4.455 aan rentekorting ontvangen. De aanname is hierbij wel dat de debiteur de gehele aflossingsperiode geen recht had op draagkracht.

Bijlage 3: Onderbouwing kosten rentemaatregel

- OCW gebruikt een rentemodel om de aflossingen van studieschulden in beeld te krijgen. Dit kan voor een specifieke casus van een debiteur of in het geval van een algemene rentemaatregel voor de volledige hoofdsom.
- Hierbij kan het model zowel rekening houden met de maandelijkse rente-opboekingen als corrigeren voor wanneer een debiteur onder draagkracht valt. In deze berekening is de draagkrachtcorrectie uitgezet.
- Voor deze berekening is gekeken naar de hoofdsom in de structurele situatie. Dat is € 23,7 miljard. Deze hoofdsom is vervolgens gecorrigeerd voor de studieschulden die worden kwijtgescholden/niet afgelost.
- Dit gebeurt door 13,6% van de hoofdsom af te halen (kwijtscheldingspercentage dat het CPB voor ons heeft berekend).
- Vervolgens resteert er nog € 20,5 miljard en met dit bedrag berekent het model de betalingen bij verschillende rentepercentages. Het model splitst dit uit naar rente en aflossing.
- Uit dit model volgt dat een rentekorting van 0,1% circa € 20 miljoen kost.

- Doordat het CPB de langetermijnrente heeft bijgesteld van 2,7% naar 2,9% is het renteplafond duurder geworden. De actuele kosten zijn daarom niet € 40 maar € 80 miljoen.